

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 514/2020-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 5. novembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť Biomedicínskeho centra Slovenskej akadémie vied, IČO 50 073 869, Dúbravská cesta 3484/9, Bratislava, zastúpeného Sýkorová – advokátska kancelária, s. r. o., Murgašova 3, Košice, v mene ktorej koná advokátka JUDr. Mgr. Mária Sýkorová, PhD., ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd, práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Sžfk 53/2018 zo 16. januára 2020 a uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5 S 76/2017 z 5. decembra 2017, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť Biomedicínskeho centra Slovenskej akadémie vied o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia a skutkový stav

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. apríla 2020 doručená sťažnosť Biomedicínskeho centra Slovenskej akadémie vied, IČO 50 073 869, Dúbravská cesta 3484/9, Bratislava (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 a 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Sžfk 53/2018 zo 16. januára 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“) a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 S 76/2017 z 5. decembra 2017 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa v procesnom postavení žalobcu domáhal, aby krajský súd v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia zrušil správu o zistenej nezrovnalosti č. N21602549/S01 z 27. februára 2017 a aktualizáciu správy o zistenej nezrovnalosti č. N21500854/S04 z 27. februára 2017 vypracované Výskumnou agentúrou (ďalej len „správy o nezrovnalosti“) a žiadosť o vrátenie finančných prostriedkov č. 26220120063/Z04 zo 7. marca 2017 a žiadosť o vrátenie finančných prostriedkov č. 26220120063/Z05 z 27. februára 2017 (ďalej len „žiadosti o vrátenie finančných prostriedkov“) vrátane ich sprievodných listov.

3. Sťažovateľ uzavrel zmluvu o poskytnutí nenávratného finančného príspevku č. 059/2010/2.1/OPVaV na účely realizácie projektu „Centrum excelentnosti pre neurogeneračný výskum“ s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, zastúpeným Výskumnou agentúrou. Na základe zistení vládneho auditu obsiahnutých v čiastkovej správe z auditu č. A661 Výskumná agentúra zaslala

sťažovateľovi správy o nezrovnalosti a žiadosti o vrátenie finančných prostriedkov, ktorými žiadala o vrátenie prostriedkov v celkovej sume 7 557,60 € do 50 kalendárnych dní od doručenia žiadosti.

4. Proti uvedeným dokumentom sťažovateľ podal správnu žalobu vo veciach správneho trestania, o ktorej krajský súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že žalobu ako neprípustnú odmietol s odôvodnením, že smerovala proti rozhodnutiam, ktoré nepodliehajú súdnemu prieskumu. Uvedené vychádza z úvahy, že právo na prostriedky z fondov Európskej únie nemožno podradiť pod žiadne zo základných práv a slobôd garantovaných druhou hlavou ústavy alebo dohovorom, čo by bolo dôvodom zákazu vyňatia predmetných listov z prieskumnej právomoci správneho súdu. Vykonaná administratívna kontrola žalovaným v druhom rade nie je rozhodovacím procesom orgánu verejnej správy a dokumenty, ktoré tvorili prílohu listu (správy a žiadosti), nie sú rozhodnutiami o právach a povinnostiach, pretože kontrolou sa len zisťuje súlad postupu kontrolovaného subjektu s ustanoveniami zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom obstarávaní“). Správa o výsledku kontroly a žiadosť o vrátenie prostriedkov nepodliehajú prieskumu správnych súdov, pretože nepredstavujú zásah do práv a právom chránených záujmov kontrolovaného subjektu. Ide o písomnosti s informatívnym charakterom, ktoré vyzývajú na dobrovoľné plnenie a vo svojej podstate majú len predbežný charakter.

5. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ kasačnú sťažnosť, v ktorej v podstatnom namieta nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom vo vzťahu k účinkom napadnutých dokumentov na právnu sféru sťažovateľa, v dôsledku ktorého mu bolo znemožnené uskutočňovať jemu patriace procesné práva do tej miery, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces. Právne posúdenie nepreskúmateľnosti napadnutých listov považuje za arbitrárne a nerešpektujúce ustálenú právnu prax.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením rozhodol tak, že kasačnú sťažnosť zamietol ako nedôvodnú, pretože na súdny prieskum napadnutých úradných listov chýba správnym súdom právomoc. Poukázal na to, že k právnej otázke, ktorá je predmetom konania,

prijalo správne kolégium najvyššieho súdu na zasadaní 28. júna 2018 právnu vetu judikovaného rozhodnutia č. 11 (na podklade uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Sžf 87/2015 zo 14. februára 2017), z ktorej okrem iného vyplýva, že pri vydávaní úradného listu vo forme výzvy na vrátenie finančných prostriedkov správny orgán neuplatňuje rozhodovaciu právomoc, pretože tu absentuje donucovacia zložka a ide o výzvu na dobrovoľné plnenie oznámenej povinnosti na základe tvrdených skutočností. Najvyšší súd následne uzavrel, že napadnuté akty sú výzvou na dobrovoľné vrátenie časti poskytnutého príspevku, ktoré nemajú za následok založenie, zmenu alebo zrušenie práv, právom chránených záujmov alebo povinností sťažovateľky ani sa ich priamo nedotýkajú. Slúžia ako podklad a zároveň podmienka ďalšieho postupu riadiaceho orgánu, ktorý začne proti sťažovateľovi administratívne konanie.

7. Sťažovateľ v sťažnosti najmä tvrdí, že správnu žalobou napadnuté dokumenty sú rozhodnutiami podliehajúcimi súdnemu prieskumu v správnom súdnictve, preto neboli splnené zákonné podmienky pre odmietnutie žaloby krajským súdom a zamietnutie kasačnej sťažnosti najvyšším súdom. Tým došlo k odňatiu práva sťažovateľa na spravodlivý proces. Napadnutým uzneseniam vytýka nesprávne právne posúdenie a nedostatok dôvodov. Tvrdenie všeobecných súdov o tom, že predmetné správne akty nemôžu mať za následok ujmu na subjektívnych právach sťažovateľa, neobstojí. Výklad aplikovaných právnych noriem zásadne popiera ich význam a účel. Sťažovateľ poukázal na to, že ak nevráti na základe výzvy príspevok alebo jeho časť, na vrátenie ktorých bol vyzvaný, s poukazom na § 27a zákona č. 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 528/2008 Z. z.“) riadiaci orgán ex offio rozhodne o vrátení jeden a pol násobku sumy uvedenej vo výzve. Uvedené dokumenty z kontroly spočívajú v povinnosti vrátiť sumu korekcie, a preto sú individuálnymi správnymi aktmi – rozhodnutiami a podliehajú prieskumnej právomoci správneho súdu. Priame ukrátenie na subjektívnych právach sťažovateľ vidí v tom, že napadnuté správne akty ukladajú sťažovateľovi vrátiť časť príspevku v rozpore s právoplatným rozhodnutím o schválení nenávratného finančného príspevku a so zmluvou o jeho poskytnutí, čím zasahujú do nadobudnutých práv sťažovateľa a jeho legitímneho očakávania uspokojenia práva na poskytnutie príspevku. Časť priznaného príspevku mu

bola jednostranne odňatá týmito aktmi, ktoré majú autoritatívnu povahu a spájajú sa s nimi popísané právne účinky sankčnej povahy vo forme vrátenia 150 % korekcie. Dotknuté sú základné práva sťažovateľa, čo je dôvod, pre ktorý nemôžu byť predmetné akty vylúčené z prieskumu správnych súdov. Sťažovateľ poukázal na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžf 26/2014 z 28. apríla 2016, ktoré dospelo k rovnakým právnym názorom o preskúmateľnosti takýchto aktov. Zároveň sťažovateľ poukázal na to, že je povinnosťou súdov zabrániť faktickému odopretiu spravodlivosti aj formou ústavnekonformného výkladu jednoduchého práva, pretože inak vzniká priestor pre ľubovôľu zo strany poskytovateľa príspevku. Sťažovateľ požiadal aj o odklad vykonateľnosti napadnutých uznesení krajského súdu a najvyššieho súdu do právoplatného skončenia konania ústavného súdu o jeho sťažnosti.

8. Na základe uvedenej sťažnostnej argumentácie sťažovateľ ústavnému súdu navrhuje, aby po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, ods. 2 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1, ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, právo na ochranu vlastníctva zaručené čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Sžfk/53/2018 zo dňa 16.01.2020 a uznesením Krajského súdu v Bratislave č.k. 5S/76/2017-125 zo dňa 05.12.2017 porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Sžfk/53/2018 zo dňa 16.01.2020 a uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 5S/76/2017-125 zo dňa 05.12.2017 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky a Krajský súd v Bratislave sú povinní spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľovi trovy konania...“.

II.

Relevantná právna úprava a judikatúra

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

13. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť

k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

III.

Predbežné prerokovanie sťažnosti

A. K namietanému porušeniu označených základných práv sťažovateľa napadnutým uznesením krajského súdu

14. Právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07, III. ÚS 514/2017).

15. Sťažnosťou napadnuté uznesenie krajského súdu nadobudlo jeho doručením účastníkom konania právoplatnosť [§ 151 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „SSP“)], pretože správne súdnictvo je po nadobudnutí účinnosti Správneho súdneho poriadku (1. júla 2016) budované na báze jednoinštančnosti. Napriek tomu, že napadnuté uznesenie krajského súdu nie je rozhodnutím vo veci samej [§ 147 ods. 1 písm. a) SSP], je proti nemu prípustná kasačná sťažnosť (§ 439 ods. 1 SSP), ktorú možno odôvodniť len tým, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon spôsobom vymedzeným v § 440 ods. 1 písm. a) až j) SSP.

16. Túto procesnú možnosť sťažovateľ využil a o jeho kasačnej sťažnosti bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd.

17. Kasačná sťažnosť predstavuje procesnú platformu, ktorou sa žalobca v správnom súdnictve môže účinne domáhať ochrany subjektívnych základných práv (či už procesnej povahy alebo hmotnej povahy), k porušeniu ktorých malo podľa jeho názoru dôjsť procesným rozhodnutím správneho súdu, ktorým sa konanie o žalobe končí. Niet totiž pochýb, že procesné odmietnutie správnej žaloby má priamy dopad na podobu poskytovanej súdnej ochrany, a tým i na základné právo žalobcu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (m. m. III. ÚS 33/2018).

18. Vzhľadom na uvedené je ústavný súd toho názoru, že kasačná sťažnosť predstavovala v okolnostiach sťažovateľovej veci účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého následne najvyšší súd poskytoval ochranu jeho označeným základným právam. Významnou okolnosťou pre podporu uvedeného je aj fakt, že najvyšší súd o kasačnej sťažnosti sťažovateľa rozhodoval meritórne, keď ju zamietol. Je tak naplnená ústavná podmienka pre aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorá ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru a podľa dodatkového protokolu napadnutým uznesením krajského súdu.

19. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu krajského súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci o nej konať a rozhodnúť.

B. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 a 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

20. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu namieta neposkytnutie súdnej ochrany, keď sa najvyšší súd stotožnil s posúdením povahy napadnutých listín tak, že nie sú spôsobilé súdneho prieskumu v správnom súdnictve a prekážka nedostatku právomoci správneho súdu bráni ďalšiemu konaniu o žalobe sťažovateľa, preto bolo potrebné žalobu odmietnuť.

21. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

22. Podľa čl. 46 ods. 2 ústavy kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, môže sa obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

23. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

24. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu, vo veci konať a rozhodnúť (porov. II. ÚS 88/01).

25. Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné (ťažiskové) otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (porov. právnu vetu nálezu III. ÚS 260/07; ďalej napr. aj II. ÚS 439/2016).

26. V zmysle ustálenej súdnej praxe ústavného súdu postup súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi) v zásade nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

27. Úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je ustáliť, či vzhľadom na námietky sťažovateľa a obsah napadnutého uznesenia najvyššieho súdu je potrebné sťažnosť prijať na ďalšie konanie, alebo ju považovať za zjavne neopodstatnenú, keďže by po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nebolo ani potenciálne možné vysloviť porušenie sťažovateľom označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu. Úlohou ústavného súdu je teda ustáliť, či meritórny prieskum procesného odmietnutia správnej žaloby, ktorý realizoval najvyšší súd, zodpovedal požiadavkám (zákaz denegationis iustitiae) plynúcim z uvedených základných práv sťažovateľa procesnej povahy.

28. Správne súdnictvo v systéme právneho štátu nemá slúžiť naprávaniu nezákonnosti vo verejnej správe bez akéhokoľvek zreteľa na dopad eventuálne zistenej nezákonnosti na subjektívno-právnu pozíciu dotknutého. Preto nemožno vyhovieť takému návrhu na začatie konania v správnom súdnictve, ktorého prerokovanie síce vedie k zisteniu formálneho rozporu činnosti verejnej správy so zákonom, no zároveň v ňom nebude preukázaný žiaden zásah do individuálnej sféry navrhovateľa. Účelom správneho súdnictva nie je náprava nezákonnosti vo verejnej správe, ale účinná ochrana subjektívnych práv fyzickej osoby alebo právnickej osoby, voči ktorej je verejná správa v jednotlivom prípade vykonávaná (III. ÚS 502/2015).

29. Zásadným pre posúdenie veci je záver o tom, či sú správy o zistenej nezrovnalosti a žiadosti o vrátenie finančných prostriedkov spôsobilé zasiahnuť do sféry subjektívnych práv sťažovateľa a následne či ich povaha pripúšťa prieskum v rámci správneho súdnictva, keďže najvyšší súd sa stotožnil s hodnotením krajského súdu, že nie sú spôsobilé súdneho prieskumu.

30. Dôvodová správa k zákonu č. 57/2010 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva v znení zákona č. 266/2009 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým bolo do zákona č. 528/2008 Z. z. zavedené ustanovenie § 27a, uvádza, že dotknutými právnymi normami „*sa ustanovuje právo riadiaceho orgánu, ak zistí porušenie pravidiel a postupov verejného obstarávania vyzvať prijímateľa, aby vrátil príspevok, alebo jeho časť. Riadiaci orgán by pri určení výšky príspevku, ktorý sa má vrátiť, mal zohľadňovať povahu, závažnosť, spôsob a následky porušenia pravidiel a postupov verejného obstarávania. Ak prijímateľ dobrovoľne príspevok alebo jeho časť na základe výzvy nevráti, riadiaci orgán podá podnet Úradu pre verejné obstarávanie, ktorý následne postupuje v súlade so zákonom č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a ak zhodnotí, že k porušeniu pravidiel a postupov verejného obstarávania došlo, uloží pokutu v súlade s § 149 citovaného zákona. Po nadobudnutí právoplatnosti takéhoto rozhodnutia je riadiaci orgán oprávnený vydať rozhodnutie v správnom konaní, ktorým uloží prijímateľovi povinnosť vrátiť príspevok alebo jeho časť... Takéto právoplatné rozhodnutie je exekučným titulom, na základe ktorého je možné začať exekučné konanie na účely vymáhania prostriedkov, ktoré sa majú vrátiť.*“.

31. Dôvodová správa tak slúži podpore právneho názoru najvyššieho súdu, podľa ktorého pri správe a žiadosti „*ide o uplatnenie notifikačného (oznamovacieho) oprávnenia orgánu verejnej správy v rámci výkonu dohľadových oprávnení, avšak v žiadnom prípade nejde o výkon vrchnostenskej rozhodovacej právomoci...*“.

32. Žiadosť adresovaná prijímateľovi podľa § 27a ods. 1 zákona č. 528/2008 Z. z. nie je zavrhnutím procesu uplatňovania povinnosti prijímateľa vrátiť príspevok alebo jeho časť

poskytnutú na predmet zákazky. Z pohľadu subjektívnej právnej pozície prijímateľa je totiž pasivita po doručení uvedenej výzvy prejavom nesúhlasu s právnym záverom riadiaceho orgánu o porušení pravidiel a postupov verejného obstarávania. Takto potom vzniká medzi riadiacim orgánom a prijímateľom spor, ktorého riešenie spadá do pôsobnosti Úradu pre verejné obstarávanie (ďalej len „úrad“). Len táto zložka štátneho mechanizmu je kompetentná autoritatívne posúdiť, či skutočne k porušeniu pravidiel a postupov verejného obstarávania došlo. Až využitie kompetencie úradu s pozitívnym záverom o porušení pravidiel verejného obstarávania zakladá vrchnostenské postavenie riadiaceho orgánu (žalovaného), ktorý bude kompetentný autoritatívne uložiť povinnosť sťažovateľovi vrátiť poskytnutý príspevok alebo jeho časť vo zvýšenej sume, a to individuálnym správny aktom preskúmateľným správny súdom (m. m. III. ÚS 33/2018).

33. Súdnej ochrany sa teda sťažovateľ bude môcť dovolávať až proti prípadnému rozhodnutiu úradu o porušení pravidiel a postupov verejného obstarávania a následne aj proti rozhodnutiu riadiaceho orgánu podľa § 27a ods. 3 zákona č. 528/2008 Z. z. o povinnosti vrátiť poskytnuté finančné prostriedky alebo ich časť. Nemožno preto prisvedčiť názoru sťažovateľa o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu, keďže túto neuplatňoval v štádiu na to určenom, ale predčasne napádaním správ o zistení nezrovnalosti a žiadostí o vrátenie finančných prostriedkov, ktoré nie sú individuálne správne akty ukladajúce povinnosť z pozície mocenskej authority s možnosťou ich núteného výkonu, ale len notifikačné úradné listy, ako to správne vyhodnotil najvyšší súd v napadnutom uznesení.

34. Suma finančnej povinnosti, ktorá sťažovateľovi vznikne pri uplatnení rozhodovacej právomoci riadiaceho orgánu podľa § 27a ods. 3 zákona č. 528/2008 Z. z. a ktorou sťažovateľ aj argumentuje proti právnym záverom najvyššieho súdu, nemá pre posúdenie veci právny význam.

35. Z uvedených dôvodov ústavný súd už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti dospel k záveru, že potvrdenie procesného odmietnutia sťažovateľovej správnej žaloby najvyšším súdom neznamenal v okolnostiach posudzovanej veci odopretie súdnej ochrany,

keďže tá sa v správnom súdnictve priznáva len proti takým mocenským aktivitám verejnej správy, ktoré zasahujú do subjektívnych práv adresáta ich výkonu. Navyše, etapovitý charakter uplatňovania povinnosti vrátiť prostriedky poskytnuté na predmet zákazky alebo ich časť poskytuje sťažovateľovi právny priestor pre dovolávanie sa súdnej ochrany v neskorších štádiách tohto procesu, keď eventuálne dôjde k doručeniu administratívneho rozhodnutia úradu (podľa zákona o verejnom obstarávaní) a nadväzujúceho rozhodnutia žalovaného riadiaceho orgánu (podľa § 27a ods. 2 zákona č. 528/2008 Z. z.). Sťažnosť je preto v tejto časti namietajúcej porušenie základných práv sťažovateľa zaručených čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 a 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu zjavne neopodstatnená a ako takú ju ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

C. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu napadnutým uznesením najvyššieho súdu

36. Sťažovateľ druhou námietkou vyslovuje svoje presvedčenie, že bolo porušené aj jeho právo vlastniť majetok v nadväznosti na nesprávne vyhodnotenie povahy dotknutých dokumentov a odmietnutie spravodlivosti.

37. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

38. Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

Predchádzajúce ustanovenie nebráni právu štátov prijímať zákony, ktoré považujú za nevyhnutné, aby upravili užívanie majetku v súlade so všeobecným záujmom a zabezpečili platenie daní a iných poplatkov alebo pokút.

39. Porušenie hmotného ústavného vlastníckeho práva sťažovateľ odvodzoval od nesprávneho právneho posúdenia prípustnosti jeho správnej žaloby všeobecnými správnymi súdmi. Keďže ústavný súd takéto pochybenie nezistil, neprichádza do úvahy ani prípadné vyslovenie porušenia tohto hmotného práva po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie.

40. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

41. Keďže bola sťažnosť sťažovateľa odmietnutá ako celok, stratilo opodstatnenie zaoberať sa jeho ostatnými návrhmi vrátane návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutých rozhodnutí.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. novembra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu